

25-Sentyabr, 2025-yil

O‘ZBEKISTON MILLIY LIBOSLARIDA KASHTACHILIK SAN’ATINING TARIXIY VA BADIY AHAMIYATI

Ibrohimova S.B

Toshkent to‘qimachilik va engil sanoat instituti

Kostyum dizayni fakulteti 1-kurs Talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekiston milliy liboslarida kashtachilik san’atining tarixiy va badiiy ahamiyati tahlil qilingan. Kashtachilik san’ati o‘zbek xalqining boy madaniy merosi, urf-odatlari, estetik qarashlari va ijtimoiy hayoti bilan chambarchas bog‘liq holda shakllangan. Maqolada kashtachilik san’atining mintaqaviy xususiyatlari, naqshlarning ramziy ma’nolari (masalan, bodom, anor, qalampir), texnik uslublari (zardo‘zi, zaminduzi, guldo‘zi) va ularning liboslar bezagidagi o‘rni yoritib berilgan. Shuningdek, bu san’atning tarixiy liboslar bilan bog‘liqligi va zamonaviy dizayndagi interpretatsiyalari ko‘rib chiqilgan. Kashtachilik nafaqat dekorativ, balki estetik va madaniy kommunikatsiya vositasi sifatida ham katta ahamiyatga ega ekani asoslab beriladi.*

Kalit so‘zlar: *Kashtachilik, milliy libos, xalq amaliy san’ati, naqsh ramzi, zardo‘zi, suzani, badiiy meros, estetik tahlil, madaniy identitet, O‘zbekiston madaniyati*

ИСТОРИКО-ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ЗНАЧЕНИЕ ИСКУССТВА ВЫШИВКИ В НАЦИОНАЛЬНЫХ КОСТЮМАХ УЗБЕКИСТАНА

Иброхимова С.Б.

Ташкентский институт текстильной и лёгкой промышленности

Студентка 1 курса факультета дизайна костюма

Аннотация: *В статье анализируется историко-художественное значение искусства вышивки в национальных костюмах Узбекистана. Искусство вышивки формировалось в тесной связи с богатым культурным наследием, традициями, эстетическими воззрениями и общественной жизнью узбекского народа. В статье освещаются региональные особенности искусства вышивки, символическое значение узоров (например, миндаль, гранат, перец), технические стили (зардозы, заминдузи, гулдозы) и их роль в декорировании одежды. Также рассматривается связь этого искусства с историческими костюмами и его интерпретации в современном дизайне. Утверждается, что вышивка не только декоративна, но и имеет большое значение как средство эстетической и культурной коммуникации.*

Ключевые слова: *Вышивка, национальный костюм, народное искусство, символ узора, золотое шитье, сюзана, художественное наследие, эстетический анализ, культурная идентичность, культура Узбекистана*

25-Sentyabr, 2025-yil

THE HISTORICAL AND ARTISTIC SIGNIFICANCE OF EMBROIDERY IN UZBEKISTAN'S NATIONAL COSTUMES

Ibrohimova S.B.

*Tashkent Institute of Textile and Light Industry
First-year student, Costume Design Department*

Annotation: *This article analyzes the historical and artistic significance of the art of embroidery in the national costumes of Uzbekistan. The art of embroidery was formed in close connection with the rich cultural heritage, traditions, aesthetic views and social life of the Uzbek people. The article highlights the regional characteristics of the art of embroidery, the symbolic meanings of patterns (for example, almonds, pomegranates, peppers), technical styles (zardozi, zaminduzi, guldozi) and their role in the decoration of clothes. It also examines the connection of this art with historical costumes and its interpretations in modern design. It is argued that embroidery is not only decorative, but also of great importance as a means of aesthetic and cultural communication.*

Key words: *Embroidery, national costume, folk art, pattern symbol, gold embroidery, suzani, artistic heritage, aesthetic analysis, cultural identity, culture of Uzbekistan*

O‘zbekiston milliy liboslarida kashtachilik san’atining tarixiy va badiiy ahamiyati shundaki, u xalqning boy madaniy merosi, urf-odatlar va dunyoqarashini ifodalaydi. Tarixiy ahamiyati shundaki, bu san’at asrlardan beri o‘zbek xalqi turmush tarzi, madaniyati va e’tiqodi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib kelgan. Badiiy ahamiyati esa har bir kashta naqshida o‘ziga xos ma’no (masalan, bodom – uzoq umr, anor – farovonlik) aks etganligida va tabiiy uslublar bilan uyg‘unlashganida namoyon bo‘ladi [1].

Tarixiy ahamiyati. Qadimiy san’at: Kashtachilik uzoq o‘tmishga ega bo‘lib, o‘zbek xalqi madaniyatining ajralmas qismidir.

Xalqning turmush tarzi: Kashtado‘zlarning ishlari xalqning turmush tarzi, urf-odatlar va tabiatga bo‘lgan muhabbatini aks ettirgan.

Diniy va estetik qadriyatlar: Kashtachilik xalqning tarixiy, diniy va estetik qadriyatlarini o‘zida mujassam etadi.

Mintaqaviy xususiyatlar: O‘zbekistonda kashtachilikning har bir mintaqasi o‘ziga xos uslub va an’analarga ega.

Badiiy ahamiyati. Naqshlarning ramziy ma’nosi: Har bir naqsh va tanlangan rangning o‘ziga xos ilohiy va ramziy ma’nosi bor.

Bodom: Uzoq umr va abadiylik ramzi.

Anor: Farovonlik va boylik timsoli.

Qalampir nusxa: Hasad va ko‘z tegishidan saqlanish uchun ishlatiladi.

25-Sentyabr, 2025-yil

1-rasm. Zamonaviy kashtalar.

Markaziy maktablar va texnikalar. O‘zbek amaliy san’ati saytida, regionlarda (Nurota, Samarqand, Shahrisabz, Toshkent, Farg‘ona, Buxoro) XVIII–XIX asrlardan boshlab kashtachilik maktablari shakllanganligi ta’kidlanadi [2].

O‘zbekistonning Buxoro markazi bilan bog‘liq bo‘lib, XIX asr oxiri va XX asr boshlarida bu yo‘nalish katta rivoj topgan.

Tarixiy liboslar bilan bog‘liqlik. Milliy liboslar tarixiga bag‘ishlangan “From the history of formation of Uzbek folk traditional clothes” maqolasida liboslar, rangi, kesimi, bezak usullari va ijtimoiy kontekst tahlil qilingan [3].

“Milliy libos va san’ati tarixi: dizayn rivojlanish bosqichlari” maqolasida milliy kostyumlarning tarixiy bosqichlari va dizayn evolyutsiyasi o‘rganilgan.

Zamonaviy interpretatsiyalar bo‘yicha “Modern interpretation of Uzbek national costumes: design approaches” maqolasida milliy libos elementlarini zamonaviy dizaynga tatbiq qilish yo‘llari bayon etilgan.

Badiiy tahlil: naqsh, ma’no va estetik yaratish. Naqsh va ramziy ma’no.

“Traditional Uzbek Embroidery History and Analysis of Their Symbolic Meanings” maqolasida naqshlarning ramziy mazmuni, motiflarning ma’nolari va ularning kashtachilik san’atidagi roli ko‘rib chiqiladi. Suzani yo‘nalishida, naqsh — mevali, gul va vintli motivlar orqali go‘zallik va tabiat ramzi sifatida ishlatiladi. “Uzbek suzane — From Tradition to Modernity” maqolasi bu yo‘nalishni chuqurroq o‘rganadi. Toki motiflar (sun, gilam, novdalar) kompozitsion markaziy element sifatida ishlatiladi va ular ko‘p hollarda himoya, to‘ybarakatlik ramzi bo‘lishi mumkin [4].

Badiiy ahamiyati. Kashtachilik asarlarining estetik go‘zalligi — rang uyg‘unligi, naqsh tahlili, chiroyli qo‘l ishlovi, silliq fon — badiiy qiymatni oshiradi.

Milliy liboslar kashtado‘zlik orqali nafaqat dekorativ, balki funktsional rol ham bajargan: bezatilgan bo‘ylama, bosh kiyim, choyshab, pardalar va libos qismi sifatida. Badiiy kashtachilik asarlari muzeylarda, xalqaro ko‘rgazmalarda namoyish etilib, O‘zbekiston madaniyatini butun dunyoga tanitadi (masalan, Luvr mehmonkashligi orqali) [5].

25-Sentyabr, 2025-yil

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Xo‘jamurodova, S. (2024). Kashtachilik an‘analarining yosh avlod orasida saqlanishi.
2. Ergasheva, S. (2024). O‘zbek milliy kashtachilik san‘ati tarixi va tayyorlash texnologiyasi.
3. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. (2023). O‘zbek kashtachiligining sehri.
4. www.lex.uz
5. www.ziyouz.uz